



**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. De fato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Tercio effectus fortuitus aliquando est coniunctus cum effectu per se intento; v.g. effodiens sibi aliquis sepulchrum, inuenit thesaurum.

Quomodo differant.

Differunt itaque fortuitus effectus & casualis, quod in solis agentibus liberis, agentibus ex electione, ponantur effectus fortuiti; casuales autem sint etiam in agentibus necessariis.

Fortuna, & casus.

Dico secundo, recte definitur fortunam sumptam pro causa, *Est causa per accidens in iis, quæ raro, & propter finem secundum electionem fiunt.*

Casus autem sumptus pro causa, *Est causa per accidens in iis, quæ fiunt propter finem, in quocunque agente.* Constat ex præcedenti hæc definitio. Fortuna videlicet, & casus non sunt peculiaris aliqua causa per se ad talem effectum instituta; sed esse potest qualibet causa efficiens creata, quatenus præter intentionem ipsius coniungitur alius effectus rarus cum effectu per se illius causæ. Dicitur fortuna causa qualibet efficiens, quatenus fortitur effectum, quem non intendebat, iunctum cum eo effectu, quem intendebat, ex quibus

Primum collarium.

Colliges primo, quàm vanum sit putare fortunam causam aliquam communem esse, à qua emanarent effectus omnes fortuiti; atque adde Deam quandam insidentem rotæ vitreæ, cum homo quilibet, imò & quodlibet agens fortuna sit quoties causat effectum aliquem, quem non intendebat iunctum cum effectu intento. Ideoque constat, quo in sensu christianum sit fortunæ nomen usurpare; ita videlicet ut eo nomine nihil intelligatur aliud, quàm causa effectiua qualibet particularis causans effectum, quem non intendebat.

Secundum.

Colliges secundo, quod respectu Dei, & causarum vniuersalium nullus esse potest fortuitus effectus, quia nihil est, quod Deus non præuideat, imò non decernat, aut permittat; v. g. narratur *lib. 1. Græca Anthologia*, naufragium, in quo pater & filius simul demersi exitum habuere omnino inaequalem; demortuo enim patre filius portum tenuit, non alio usus nauigio, quàm defuncti patris cadauere, qui vitam ei mortuus seruauit, quam viuens dederat. Fuit effectus ille casualis respectu exorta tempestatis, sed respectu Dei fuit effectus per se intentus. *Hinc ex alio* (inquit Boët. *lib. 5. metro 1.*) *cuncta menti, nulla terra mole resistunt, non nox aris nubibus obstat, vno mentis cernit in istu, quæ sunt, quæ fuerint, veniantque, quem quia cernit omnia solus, verum possis dicere Solem.*

Tertium.

Colliges tertio, fortunam & casum esse semper causas effectiuas, non autem materiales, licet aliquando contingat, ut causa effectiua coniungatur cum causa materiali, ut dicitur de monstris.

SECTIO II.

De fato.

Fatale malum corruptissimi huius sæculi fatum est, cuius opinio mentes fatuorum deprauat, & mores infatuat: nam sicut fortunæ ac casui quidam olim omnia tribuebant, ita nunc ex aduerso quidam existimant inuitabili necessitate omnia constringi. Scripserunt contra istam amentiam præter omnes Christianos Theologos Philosophi etiam omnes alicuius nominis, Plotinus, Iulius Syrenius in *libris de fato*, & eximie Sancti Patres, Chrysostomus, & Theodoretus in *orationibus de providentia*. Damascenus *lib. 2. fidei*, cap. 25. Eusebius *lib. 6. præparationis*, cap. 5. Nyssenus & alij. Imò etiam negat August. in *lib. 5. ciuitatis*, cap. 1. & 10. eam fieri necessitatem placuisse Stoicis, ea

enim necessitate illos, non humanas actiones, sed naturales solum inclusisse. Mihi breuiter duo videntur dicenda; primo quid non sit fatum: secundò quid illud propriè sit.

Dico primo, nullo modo admitti debere fatum inducens inuitabilem necessitatem rerum & actionum omnium; atque ita illud non debere definiri, *Connexionem causarum, quam sequatur inuitabilis necessitas effectuum.* Quod priusquam probetur, explicanda prius est mens eorum qui loquuntur peruersè de fato.

Fati definitio peruersa.

Obserua igitur primo, communem hanc esse fatuorum omnium vocem cum Apuleio, *Nec consilio prudenti, nec remedio sagaci, diuina providentia fatalis dispositio subverti, vel reformari potest.* Et cum Seneca *lib. 2. quaest. naturalium*, cap. 35. *Quemadmodum rapidorum aqua torrentium in se non recurrit, nec moratur quidem, quia priorem superueniens præcipitat; sic ordinem fati æterna series regit, cuius hæc prima lex stare decreto cogitur.* Vnde sequitur, ut cum eodem dicatur *cap. 36. Fatum esse rerum omnium necessitatem inuitabilem, quam nulla vis rumpat*, idest, ut de Stoicis ait Tullius *lib. 1. de diuinatione*, *Connexionem & ordinem causarum vniuersi, à quibus aiebant omnia ex necessitate provenire.* In hoc enim totius erroris caput est, quod fato putent induci necessitatem inuitabilem, atque inde inferant stuporem quandam & incuriam eorum, quæ euentura sunt, quo nihil dici potest peruersius.

Error communis de fato.

Obserua secundo, conuenire quidem fatidicos istos omnes in statuenda fati necessitate; sed dissidere tamen eos tripliciter in assignanda causa huius necessitatis. Primo enim sideribus, & motui cælorum eam aliqui adscribendam putant; hinc enim inuitabili necessitate volunt provenire varios concursus & aspectus causarum sublunarium, ex quibus inuitabili necessitate proveniant effectus omnes in hoc inferiori mundo; & idè fatum definiunt cum Apuleio, Firmico, & Ptolemæo, *Causarum colligantiam ex astrorum motu & vi efficaciam trahentem.* Secundo alij necessitatem hanc provenire aiunt ex Dei decreto, quo ab æterno tempore præscita, & præordinata sunt omnia; nam eo posito fieri necesse est quæcumque præsciuit & ordinavit Deus; sic enim Seneca *citato loco* necessitatem hanc, quam perumpere nulla vis queat, ait provenire ex eo quod secundum scientiam à Iouis dispositione, ac consilio definito Deorum dependeat. Tercio alij causam necessitatis huius, & connexionis provenire aiunt ex intrinseca natura causarum, quæ huiusmodi essent ut necessitatem inferrent omnino inuitabilem, etiam ipsi Deo. His positis,

Triplex dissidium.

Ratio conclusionis primo ducitur ex hominis libertate, quam omnem fatalis ea necessitas exscindit. Pulchrè Tertullianus *lib. 1. contra Marcionem*, cap. 5. *Tota libertas arbitrii in utramque partem concessa est homini, ut sui dominus constanter occurreret & bono seruando, & malo spontè vitando.*

Prima præbatio.

Deinde probatur illis omnibus argumentis, quibus Dei providentia probari solet; illa enim ita rebus omnibus se accommodat, ut liberas liberè sinat agere, necessarias necessariò: eam autem omnem fatalis necessitas planè destruit.

Secunda præbatio.

Denique si daretur fatum inducens necessitatem hanc inuitabilem rerum omnium, vel illa necessitas oriretur ex influxu cælorum in actiones liberas, vel ex diuina præscientia & ordinatione, vel ex ipsa causarum natura. Non primum, quia cælorum directè in humanas voluntates non agit. *Non potest regmina cælorum sperare* (inquit Tertullianus)

Tertia præbatio.

CHS

Quæst. II. Sect. III. de Causis per accidens. 181

SECTIO III.

De monstris.

Monstra effectus sunt fortuiti, idè tria de illis breuiter attingenda sunt: Quid sit monstrum, quibus modis fiat, quibus ex causis procedat.

Dico primò, monstra rectè definiti, *Effectus Monstri de-
tun naturalem à recta, & solita secundum spe-
ciem dispositione degenerans: vel, Est peccatum na-
tura agentis ob aliquem finem, quo frustratur aliquo
principio corrupto.*

Dicitur primò, *effectus naturalis*; nam in arte, eius expli-
& in moribus monstra etiam sunt, sed similitudi-
ne solum & analogia ad res naturales.

Dicitur secundò, *degenerans à recta dispositione*, quia effectus naturalis monstrum non est, nisi sit obliquitas aliqua, & deuiatio ab eo, quod futurum erat secundum rationem illius effectus; idè appellantur monstra *peccata natura*, quasi erret in illis faciendis natura, neque finem suum assequatur.

Dicitur tertio, *dederens à recta & solita dispositione secundum speciem*, quia qualibet species certam sibi vindicat membrorum dispositionem, & certa partium lineamenta, à quibus quoties notabiliter fetus defleuit, monstrum est, siue contingat error in parte tantum aliqua corporis, sicut refert Aristoteles *lib. 6. histor. anim. cap. 2.* natum esse aliquando puerum capite arietis, & alias capite bouis: & apud Melam homines leguntur equinis pedibus. Siue contingat error in toto corpore, ut cum fetus in alterius animantis naturam declinat, sicut dicitur apud Plinium *lib. 7. c. 3.* mulierem enixam esse elephantem, aliamque inter initia belli Marisci serpentem peperisse.

Igitur monstrum est semper effectus ille, in quo est aliqua defectio ab ea natura lege, quam in singulis rerum naturalium speciebus earum finis præscribit, seu aliquis recessus à communi regula naturæ.

D Colliges ex his primò, quo in sensu à non-
nullis verè dicatur, quod *scæminæ monstra* sint. *scæminæ an
fin non-
stra.*
Aristoteles *lib. 4. de generatione animalium, cap. 3.* scæminam appellat primum monstrum, & naturæ prolapsionem: & Galenus *lib. 11. de usu partium, cap. 6. & 7.* dicit scæminam esse monstrum, illamque appellat maris imperfectionem, & animal occasionatum.

Resp. tamen, scæminas non propriè quidem monstra posse dici, ac rigorosè, quia monstrum propriè dictum raro fieri debet, & nullo modo intendi; scæmina sæpe fit, & saltem secundariò intenditur in natura: sed posse tamen eas aliquo modo satis proprio monstra vocari, quia illud aliquo modo monstrum est, quod non fit nisi per aberrationem naturæ; scæmina verò sic gignitur, quia tunc aberratio est à fine, quando agens non assequitur quod intendebat: sed natura semper intendit primariò generationem maris, qui est scæminæ perfectior; per accidens autem gignitur scæmina ex debilitate seminis, & ex defectu materiæ. Procreatur ergo scæmina semper per aberrationem naturæ, atque adeò monstrum quodammodo est.

Colliges secundò, Gigantes & Pygmæos vocari
posse monstra, si nascerentur ex hominibus qui
nunc sunt; si autem ex Gigantibus nascerentur Gi-
gantes, & Pygmæi ex Pygmæis, non sunt monstra,
propter rationem contrariam; dicuntur enim in ex-
tremâ

enim digitus, aut radius abuitur colo. Non secundum, quia Dei præscientia non magis tollit libertatem futuri, quam visio rei præsentis, aut memoria præteriti. Rectè Faustus Regienis *lib. 2. de grat. cap. 2.* Si ad factorem homo respicit, bonus esse potuisti; si ad præcognitorem, tu me pro gestorum tuorum ordine, ut de te malum prænoscerem compulisti. Diuina verò prædefinitio circa liberas hominis actiones nulla est absoluta simpliciter, ut suo loco probauimus. Non tertium quia causæ liberæ non possunt ex sua natura esse determinatæ ad vnum.

Dico secundò, fatum quod nullam rebus imponat necessitatem, sed solam infallibilitatem, verè ac christianè admitti posse, ac definiti cum Trismegisto, *Est complexio causarum dependens à providentia prima causa.* Vel cum Boetio, *Est inherens mobilibus immobilis dispositio, secundum quam Dei providentia suis quæque necit ordinibus.*

Obserua certum omnino esse, quod Deus ab æterno effectus omnes præcognouit omnium causarum, adeò ut omnia, quæ successiue sunt per totum tempus, præsentissima Deo fuerint in æternitate. Deinde certum est, quod sic Deus videt omnia futura, ut in certos fines illa ordinauerit per media quædam accommodata singulis, sed ita tamen, ut libertati nihil profusus adimat; nam ea quæ pendent à causis necessariis ita vult esse, ut sint necessariò; ea quæ pendent à liberis, sic decernit esse, ut possint non esse, licet videat illa futura esse. Vnde sequitur, causas esse inter se certo quodam ordine dispositas, & seruire providentiæ omnia in fines suos dirigenti & ordinanti. Ordo itaque ille rerum, & causarum, per quas Deus omnia in suos fines dirigit, prout in mente Dei est, dicitur providentia; prout autem est in rebus ordinatis & dispositis, dicitur fatum; quo nomine intelligitur causarum naturalium dispositio, quatenus providentiæ diuinæ subsunt, & iuxta illius præordinationem, & permissionem ac præscientiam infallibiliter operantur, & hoc significant duæ definitiones, quas attuli. Dicitur enim à Boetio, immobilis dispositio hærens mobilibus, idèst, infallibilis dispositio inferiorum causarum, secundum quam Dei providentia suis quæque necit ordinibus, id est, secundum quam omnia Deus perducit in suos fines accommodatè ad naturas suas, libera per media infallibilia, sed non necessaria; necessaria per media necessaria.

Ex quibus probata manet conclusio; nam aliud est aliquid euenire necessariò, aliud euenire infallibiliter. Necessariò illud euenit, quod non potest non euenire; infallibiliter euenit, quod potest non euenire, sed reuerà tamen euenit. Hæc est necessitas tantum sequens, quæ non adimit libertatem: ergo potest admitti fatum, quod solam inuehat infallibilitatem, non necessitatem.

Cum ergo dixi, dari fatum, primò significauimus causas secundas diuinæ providentiæ subordinatas esse, quatenus ordinatæ à Deo sunt ad hos effectus producendos: secundò significauimus nihil causas istas operari quod non sit à Deo præuisum, & præconceptum, seu præfatum, & vel præordinatum, vel permissum, quæ duo sunt certissima: ergo certum est, dari tale fatum; sed illud nomen raro, & cautè usurpari debet.